ISSN : 3048-6394
Vol.: 02, Issue: 01; July, 2024

ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থা (IKS) আৰু বিশেষভাৱে সক্ষম লোক (PwDs) ঃ এটা গৱেষণাভিত্তিক দৃষ্টিভংগী

— ড° পঙ্কজ বৰা
সহকাৰী অধ্যাপক
বাহনা মহাবিদ্যালয়
ই-মেইল্ ঃ pankaj.bora@bahonacollege.edu.in
— ড° ৰীমা ৰাভা
সহকাৰী অধ্যাপক
বাহনা মহাবিদ্যালয়
ই-মেইল্ ঃ reema.raabha@bahonacollege.edu.in
— ড° কস্তুৰী গোস্বামী
সহকাৰী অধ্যাপক
বাহনা মহাবিদ্যালয়
ই-মেইল্ ঃ kasturi.goswami@bahonacollege.edu.in
— ড° কৈলাস প্ৰতিম হাজৰিকা
প্ৰকল্প সহায়ক
বাহনা মহাবিদ্যালয
ই-মেইল্ ঃ koilash124@gmail.com

স্বীকৃতি ঃ

এই গৱেষণা পত্ৰখন ভাৰতীয় সমাজ বিজ্ঞান গৱেষণা পৰিষদৰ (ICSSR) পৃষ্ঠপোষকতাত চলি থকা গুৰু গৱেষণা প্ৰকল্প (MRP)ৰ ফলাফল।

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

াৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থা হৈছে পৰম্পৰাগত প্ৰজ্ঞা, চিন্তাধাৰা আৰু জীৱনৰ সামগ্ৰিক দৃষ্টিভংগীক একত্ৰিত কৰা এক বিসাল আৰু বহুমাত্ৰিক কাঠামো। বেদ,উপনিষদ,আয়ুৰ্বেদ ,অৰ্থশাস্ত্ৰ আদি প্ৰাচীন গ্ৰন্থত শিপাই থকা এই ধাৰণাই বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিকে ধৰি সকলোৰে বাবে সৰ্বাংগীন বিকাশ আৰু মংগল সাধন কৰে। ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থা আৰু বৰ্তমানৰ পদক্ষেপসমূহে বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিসকলৰ সৱলীকৰণ,আত্মনিৰ্ভৰশীলতা আৰু জীৱনৰ অগ্ৰগতিত যথেষ্ট প্ৰভাৱ পেলায়। সাম্প্ৰতিক প্ৰেক্ষাপটতো আধুনিক চিন্তাধাৰাৰ সৈতে পৰম্পৰাগত প্ৰজ্ঞাক একত্ৰিত কৰি ভাৰতবৰ্ষত এখন সৰ্বাংগীন সমাজ গঢ়ি তোলাত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। আমাৰ গৱেষণা পত্ৰখনত উক্ত দিশসমূহৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰাৰ লগতে ভাৰতীয় পৰম্পৰাগত জ্ঞান ব্যৱস্থাই বিশেষভাৱে সক্ষম লোকৰ জীৱনৰ মান নিৰূপনত কিদৰে সহায়ক হয়,সেই কথাৰো অৱতাৰণা কৰা হৈছে।

বীজ শব্দ ঃ *বশেষভাৱে সক্ষম লোক, আয়ুৰ্বেদিক, সহায়ক সঁজুলি, নৈতিক চিকিৎসা।*

ISSN : 3048-6394
Vol.: 02, Issue: 01; July, 2024

আৰম্ভণি ঃ

ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থা (IKS) হৈছে ভাৰতৰ প্ৰাচীন সভ্যতাত শিপাই থকা পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ এক বিশাল ভঁৰাল, যিয়ে দৰ্শন, চিকিৎসা, সামাজিক ব্যৱস্থা আদি ক্ষেত্ৰসমূহ সামৰি লৈছে। ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাই ভাৰতীয় সমাজত নিহিত হৈ থকা বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ (পি ডব্লিউ ডি) দৰে দুৰ্বল গোটকে ধৰি সকলো লোকৰ মাজত সমন্বয়ৰ প্ৰসাৰ ঘটায়। এই লেখাটোত চৰকাৰী প্ৰতিবেদন আৰু শৈক্ষিক অধ্যয়নৰ প্ৰামাণিক তথ্যৰ ভিত্তিত ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাৰ নীতি আৰু কাঠামোসমূহে বিশেষকৈ অসমত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ জীৱন উন্নত কৰাত কেনেদৰে অৰিহণা যোগায়, সেই বিষয়ে আলোকপাত কৰা হৈছে।

ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকৰ ওপৰত অৱধাৰিত ঐতিহাসিক দৃষ্টিভংগী ঃ

প্ৰাচীন ভাৰতত ধৰ্ম, দৰ্শন, চিকিৎসা পৰম্পৰাত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছিল। মহাভাৰত আৰু ৰামায়ণৰ দৰে হিন্দু শাস্ত্ৰৰ উপৰিও চৰক সংহিতা আৰু সুশ্ৰুত সংহিতাকে ধৰি আয়ুৰ্বেদিক গ্ৰন্থসমূহে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ সমস্যাসমূহক বিভিন্ন দৃষ্টিকোণ সন্দৰ্ভত আলোকপাত কৰি যত্ন আৰু চিকিৎসাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল (শৰ্মা, ১৯৯৮)। আয়ুৰ্বেদিক পৰম্পৰাই শাৰীৰিক আৰু মানসিক দিশত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে চিকিৎসা সেৱা আগবঢ়াইছিল, আনহাতে আধ্যাত্মিক গ্ৰন্থসমূহে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ অৱস্থিতিক প্ৰায়ে কৰ্মৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত অৱস্থা হিচাপে গণ্য কৰি দয়া আৰু সমৰ্থনৰ পোষকতা কৰিছিল (ভালিয়াথান, ২০০৩)।

বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মৰো বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ অধিকাৰ আৰু মৰ্যাদাক স্বীকৃতি দিছিল। বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মই বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ শাৰীৰিক বা মানসিক ক্ষমতা নিৰ্বিশেষে সকলোৰে অন্তৰ্ভুক্তি আৰু নৈতিক চিকিৎসাৰ প্ৰসাৰ ঘটাইছিল (নন্দ, ২০১১)। ঐতিহাসিক প্ৰমাণে দেখুৱাইছে যে অশোকৰ দৰে ভাৰতীয় শাসকসকলেও পুনৰ্বাসনৰ পদক্ষেপেৰে বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিসকলক বিশেষকৈ সৈনিকসকলক সহায় কৰিবলৈ নীতি ৰূপায়ণ কৰিছিল (ৰয়, ২০১৫)।

ঔপনিৱেশিক শাসনৰ সময়ত ভাৰতত পশ্চিমীয়া চিকিৎসা আৰ্হিৰ আধিপত্য হ'বলৈ ধৰিলে। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে ভাৰতত বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ ক্ষেত্ৰত অধিক ক্লিনিকেল আৰু পৃথক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হ'ল। এই পদ্ধতিসমূহে বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ সামাজিক অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক অন্তৰ্ভুক্তিক বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নাছিল।

ভাৰত আৰু অসমত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা ঃ

২০১১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি ভাৰতত ২.৬৮ মিলিয়ন বিশেষভাৱেসক্ষমলোক আছে। এই সংখ্যাৰ লেখেৰে ভাৰতৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ২.২১ বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ ভিতৰত শাৰীৰিক, দৃষ্টিশক্তি আৰু শ্ৰৱণ ক্ষমতাৰ অক্ষমতাৰ হাৰ আটাইতকৈ বেছি (ভাৰত চৰকাৰ, লোকপিয়ল২০১১)। সাংস্কৃতিকভাৱে বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ ৰাজ্য অসমত ৪ লাখ ৮০ হাজাৰৰো অধিক বিশেষভাৱে সক্ষমলোকে বসবাস কৰে, জনসংখ্যাৰ হাৰৰ এইয়া ১.৭৯ । স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত বিশেষভাৱে সক্ষম শ্ৰেণীসমূহ সম্প্ৰসাৰণ কৰা ২০১৬ চনৰ প্ৰতিবন্ধী ব্যক্তিৰ অধিকাৰ (আৰ পি ডব্লিউ ডি) আইন বা বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ অধিকাৰ আইন অনুসৰি

ISSN : 3048-6394
Vol.: 02, Issue: 01; July, 2024

প্ৰকৃত সংখ্যা হয়তো ইয়াৰ অধিক হ'ব পাৰে (সামাজিক ন্যায় আৰু সবলীকৰণ মন্ত্ৰালয়, ২০১৬)।

অসমত বিশেষভাৱে সক্ষমসকলে আন্তঃসামাজিক, শিক্ষা, আৰু কৰ্মসংস্থাপনৰ সৈতে সংপৃক্ত প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হয়। ৰাজ্যখনত সঘনাই হোৱা বানপানী আৰু অসম ভূখণ্ডই স্বাস্থ্যসেৱা আৰু শিক্ষাৰ দৰে অত্যাৱশ্যকীয় সেৱাসমূহ লাভ কৰাত, বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলে সন্মুখীন হোৱা বিশেষ অসুবিধাসমূহ ক্ৰমে অধিক বৃদ্ধি কৰে। দীন দয়াল দিব্যাংগ পেঞ্চন আঁচনি আৰু সুগম্য ভাৰত অভিযান (সুগম ভাৰত অভিযান)ৰ দৰে বৃহৎ পদক্ষেপৰ পিছতো বিশেষকৈ গ্ৰাম্য অঞ্চলত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ আন্তঃগাঁথনিগত বাধাসমূহ অব্যাহত আছে (সামাজিক ন্যায় আৰু সৱলীকৰণ মন্ত্ৰালয়, ২০২০)।

চৰকাৰী পদক্ষেপ আৰু নীতিৰ কাঠামো ঃ

বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিসকলক সহায় কৰিবলৈ কেইবাটাও চৰকাৰী পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা হৈছে ঃ

১) বিশেষভাবে সক্ষম ব্যক্তিৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় নীতি ঃ ২০০৬ চনৰ এই নীতিয়ে অক্ষমতা প্ৰতিৰোধ, পুনৰ্বাসন, আৰু পৰিয়ালৰ সহায়ৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। ইয়াত সম্প্ৰদায়ভিত্তিক পুনৰ্বাসনৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত আলোকপাত কৰা হৈছে, যিটো ভাৰতীয় জ্ঞানব্যৱস্থা সামগ্ৰিক দৃষ্টিভংগীৰ সৈতে মিল খায় শচসামাজিক ন্যায় আৰু সবলীকৰণ মন্ত্ৰালয়, ২০০৬)।

২) মাধ্যমিক পৰ্যায়ত বিশেষভাৱেসক্ষমলোকসকলৰ বাবে সৰ্বাংগীণ শিক্ষা ঃ ২০০৯ চনত আৰম্ভ হোৱা এই Inclusive Education for Disabled at Secondary Stage (IEDSE) আঁচনিখনে বিশেষকৈ অসমৰ দৰে অঞ্চলত বিশেষভাৱে সক্ষম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে মাধ্যমিক শিক্ষাৰ সুবিধা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ আৰ্থিক সাহায্য প্ৰদান কৰে (মানৱ সম্পদ উন্নয়ন মন্ত্ৰালয়, ২০০৯)।

৩) সুলভ ভাৰত অভিযান ঃ ২০১৫ চনত আৰম্ভ হোৱা এই অভিযানৰ লক্ষ্য হৈছে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে আন্তঃগাঁথনি আৰু প্ৰযুক্তিগত সেৱা উন্নত কৰা। এই অভিযানৰ ফলত অসমৰ নগৰ অঞ্চলৰ কিছু উন্নতি হৈছে, কিন্তু গ্ৰাম্য অঞ্চলসমূহ বহুলাংশে এতিয়াও দুৰ্গম হৈয়েই আছে (সামাজিক ন্যায় আৰু সৱলীকৰণ মন্ত্ৰালয়, ২০২০)।

৪) প্ৰতিবন্ধী ব্যক্তিৰ অধিকাৰ আইন ঃ প্ৰতিবন্ধী ব্যক্তিৰ অধিকাৰ আইনৰ অন্তৰ্গত ২০১৬ আইনখনে ১৯৯৫ চনৰ আইনখনৰ ঠাইত অক্ষমতাৰ সংজ্ঞা সম্প্ৰসাৰণ কৰি আইনী সুৰক্ষা বৃদ্ধি কৰে। আইনখনে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে ২১টা শ্ৰেণীৰ অক্ষমতাক স্বীকৃতি দিয়ে। এই আইনে বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিসকলৰ বাবে শিক্ষা, নিয়োগ আদিৰ ক্ষেত্ৰত পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰি তেওঁলোকৰ অন্তৰ্ভুক্তি বৃদ্ধিৰ বাবে ব্যৱস্থা প্ৰদানৰ পোষকতা কৰে (সামাজিক ন্যায় আৰু সৱলীকৰণ মন্ত্ৰালয়, ২০১৬)।

৫) বিশেষভাৱে সক্ষম লোকৰ বাবে অসমৰ ৰাজ্যিক নীতি ঃ ৰাজ্য চৰকাৰে বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিসকলৰ প্ৰতি থকা আইনৰ সৈতে সংপৃক্ত কৰি তেওঁলোকৰ বাবে চাকৰি সংৰক্ষণ, ৰাজহুৱা ভৱনত সুলভতা উন্নত কৰা আৰু তেওঁলোকৰ সহায়ক হোৱাকৈ বিশেষ সহায়ক সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ বাবে নীতি প্ৰৱৰ্তন কৰিছে (অসম চৰকাৰ, ২০১৭)। কিন্তু এইক্ষেত্ৰত সীমিত সম্পদ আৰু সজাগতাৰ বাবে ইয়াৰ প্ৰকৃত কাৰ্যকৰীকৰণত বহু প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা হয়।

ISSN : 3048-6394
Vol.: 02, Issue: 01; July, 2024

বৰ্তমানৰ নীতিসমূহৰ প্ৰত্যাহ্বান আৰু ব্যৱধান ঃ

বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে ব্যাপক নীতি আৰু আইন ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন হোৱাৰ পিছতো বিশেষভাৱে সক্ষমলোকসকলে বহু প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীনএতিয়াও হৈ আহিছে। যেনে-

১। **সামাজিক কলংক ঃ** বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলক বহুতে সামাজিক কলংক আখ্যা দিয়ে। এনে মনোভাব এক ডাঙৰ বাধা হিচাপে বৰ্তমানলৈকে চিহ্নিত হৈয়েই আছে। বৰ্তমানো বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলক পৰম্পৰাগত মনোভাৱেৰে ব্যাখ্যা কৰা হয়। যেনে-অক্ষমতাক অতীতৰ কৰ্মৰ পৰিণতি হিচাপে বিবেচনা কৰা হয় (ৰয়, ২০১৫)। এনে ঘটনাই সমাজত বৈষম্যতা বৃদ্ধি কৰে।

২। **ভৌগোলিক আৰু আন্তঃগাঁথনিগত প্ৰত্যাহ্বান ঃ** অসমত সঘনাই হোৱা প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ আৰু প্ৰত্যাহ্বানমূলক ভূখণ্ডই বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে সেৱাৰ সুলভতাত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। এই ক্ষেত্ৰত অসমৰ নগৰ অঞ্চলত কিছু উন্নতি দেখা গৈছে যদিও গ্ৰাম্য অঞ্চলসমূহ বহুলাংশে দুৰ্গম হৈয়েই আছে। আনহাতে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে আজিকোপটি ৰাজহুৱা পৰিবহণ আৰু স্বাস্থ্যসেৱাসমূহ সীমিত হৈয়ে আছে (অসম চৰকাৰ, ২০১৭)। সেয়েহে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে ভৌগোলিক অৱস্থিতি আৰু আন্তঃগাঁথনি এক প্ৰত্যাহ্বান।

৩। **ৰূপায়ণৰ ব্যৱধান ঃ** যদিও বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ অধিকাৰ আইনে এক শক্তিশালী আইনী কাঠামো প্ৰদান কৰে, কিন্তু তৃণমূল পৰ্যায়ত কাৰ্যকৰীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত এতিয়াওএক অসামঞ্জস্যপূৰ্ণ পৰিবেশ উদ্ভৱ হৈয়েই আছে। বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ প্ৰতি থকা নীতিসমূহক বাস্তৱত পৰিণত কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় প্ৰশিক্ষিত কৰ্মী, সামূহিক কাৰ্যসূচী, আৰু আৰ্থিক সম্পদৰ অভাৱ এতিয়াও পৰিলক্ষিত হয় (সামাজিক ন্যায় আৰু সবলীকৰণ মন্ত্ৰালয়, ২০১৬)। গতিকে আইন আৰু বাস্তৱতাৰ মাজৰ ব্যবধানে বিশেষভাৱেসক্ষম লোকসকলৰ বাবে প্ৰত্যাহ্বানৰ সৃষ্টি কৰিছে।

৪। **সীমিত শিক্ষা আৰু নিয়োগৰ সুযোগ ঃ** অসমত শিক্ষা আৰু কৰ্মসংস্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলে যথেষ্ট বাধাৰ সন্মুখীন হয়। Inclusive Education for Disabled at Secondary Stage (IEDSE) দৰে পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সকলোৰে বাবে শিক্ষা আৰু নিয়োগৰ প্ৰচেষ্টা চলোৱাৰ পিছতো বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে বিশেষকৈ দুৰ্গম অঞ্চলত আন্তঃগাঁথনি আৰু সম্পদ অপৰ্যাপ্ত মজুত দেখা যায় (মানৱ সম্পদ উন্নয়ন মন্ত্ৰালয়, ২০০৯)। গতিকে সীমিত শিক্ষা আৰু নিয়োগৰ সুবিধা এই লোকসকলৰ বাবে এক প্ৰত্যাহ্বান।

বিশেষভাৱে সক্ষমলোকসকলৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণত ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাৰ ভূমিকা ঃ

সামগ্ৰিক মংগলৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰি ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাই বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলক সমৰ্থন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অনন্য অন্তৰ্দৃষ্টি প্ৰদান কৰে। আয়ুৰ্বেদত স্বস্ত্য (কল্যাণ)ৰ ধাৰণাটোৱে স্বাস্থ্যক মন, শৰীৰ আৰু পৰিৱেশৰ মাজৰ ভাৰসাম্য হিচাপে লয়, যিটো পুনৰ্বাসন কাৰ্যসূচীত প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি (শৰ্মা, ১৯৯৮)।

আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসা, যোগাসন, আৰু ধ্যান-ধাৰণাক পৰিপূৰক চিকিৎসা হিচাপে ক্ৰমান্বয়ে স্বীকৃতি

ISSN : 3048-6394
Vol.: 02, Issue: 01; July, 2024

দিয়া হৈছে। বিশেষকৈ বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ মানসিক স্বাস্থ্যৰ যত্নৰ ক্ষেত্ৰত আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসাই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰা দেখা যায় (ভালিয়াথান, ২০০৩)।

তদুপৰি ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাই সহজা (প্ৰাকৃতিক অৱস্থা)ৰ ধাৰণাটোক প্ৰসাৰিত কৰি সক্ষমতাৰ তাৰতম্য জীৱনৰ এক স্বাভাৱিক অংশ বুলি স্বীকাৰ কৰে। এই দৰ্শনে অক্ষমতাক এক প্ৰত্যাহ্বান হিচাপে লোৱাতকৈ, মানৱ বৈচিত্ৰ্যৰ এক মূল্যৱান অংশ হিচাপে আকোৱালি লৈ সমাজৰ মানসিকতাক লালন-পালন কৰাত সহায় কৰিব পাৰে। গতিকে ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাই ভাৰতত বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিকলৰ প্ৰতি এক অন্তৰ্ভুক্ত দৃষ্টিভংগী গ্ৰহণ কৰে। সেয়েহে ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাক আকোৱালি ললে সমাজত বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিকলৰ সমতা বৃদ্ধিত যথেষ্ট অৰিহণা যোগাব।

পৰামৰ্শ ঃ

১। ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাক একত্ৰিত কৰা ঃ নীতি নিৰ্ধাৰকসকলে বিশেষকৈ স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাৰ সম্ভাৱনাক লাভৱান কৰি বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে অধিক অন্তৰ্ভুক্তিকৰণৰ কাৰ্যসূচীৰ সৃষ্টি কৰিব লাগে। ইয়াৰ বাবে বিশেষকৈ যোগ আৰু আয়ুৰ্বেদিক পদ্ধতিৰ দ্বাৰা শাৰীৰিক আৰু মানসিক সুস্থতাক প্ৰসাৰিত কৰিব পাৰে (শৰ্মা, ১৯৯৮)।

১। সম্প্ৰদায়ভিত্তিক পুনৰ্বাসন ঃ অসম ভৌগোলিক আৰু সামাজিকভাৱে ভাৰতৰ আন ঠাইতকৈ পৃথক। সেয়ে চৰকাৰে অসমৰ সমাজ আৰু ভৌগোলিক দিশক প্ৰাধান্য দি অসমত আধুনিক স্বাস্থ্যসেৱাৰ পদ্ধতি আৰু ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাৰ মিশ্ৰণ কৰি লগতে স্থানীয় সমূদায় আৰু নেতাসকলক জড়িত কৰি বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে সমতাৰ পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

৩। সজাগতা আৰু সামৰ্থ বিকাশ ঃ অসমৰএতিয়াও গ্ৰাম্য অঞ্চলত বিশেষভাৱে সক্ষমলোকসকলৰ বিষয়ে সজাগতা সৃষ্টিৰ বাবে অধিক প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰয়োজন আছে। ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাৰ দৰ্শন অন্তৰ্ভুক্ত কৰা সম্প্ৰদায়ভিত্তিক কাৰ্যসূচীয়ে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ প্ৰতি থকা দূৰত্ব হ্ৰাস কৰাত সহায় কৰিব পাৰে আৰু তেওঁলোকৰ সামাজিক প্ৰক্ৰিয়াত অন্তৰ্ভুক্তি লৈ উৎসাহিত কৰিব পাৰে (নন্দ, ২০১১)।

৪। আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন ঃ সুলভ আন্তঃগাঁথনিত বিনিয়োগৰ ক্ষেত্ৰত চহৰ আৰু গ্ৰাম্য উভয় অঞ্চলৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব লাগে। অসমৰ প্ৰত্যাহ্বানমূলক ভূখণ্ডৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি অভিযোজিত প্ৰযুক্তি আৰু ম'বাইল সেৱাই বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ ক্ষেত্ৰত থকা ভৌতিক বাধাসমূহ দূৰ কৰাত সহায় কৰিব পাৰে (অসম চৰকাৰ, ২০১৭)।

উপসংহাৰ ঃ

বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলে সন্মুখীন হোৱা বৰ্তমানৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাই মূল্যৱান অন্তৰ্দৃষ্টি উপস্থাপন কৰে। ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাৰ অন্তৰ্ভুক্ত সামগ্ৰিক পদ্ধতিয়ে বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ বাবে অধিক সহায়ক পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰিবলৈ আধুনিক আইনী ব্যৱস্থাৰ অন্যতম পৰিপূৰক হ'ব পাৰে। অসমত আৰু সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলে যাতে মৰ্যাদাপূৰ্ণ, সম-ক্ষমতাশালী জীৱন যাপন কৰে তাৰ বাবে পৰম্পৰাগত জ্ঞান, আধুনিক নীতি, আৰু সম্প্ৰদায়ভিত্তিক পদ্ধতিৰ সংমিশ্ৰণ

Published by IQAC, Bahona College

ISSN : 3048-6394
Vol.: 02, Issue: 01; July, 2024

হোৱাটো অতি প্ৰয়োজনীয়। বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলৰ প্ৰতি ৰূপায়িত হোৱা নীতি আৰু আঁচনিসমূহৰ প্ৰকৃত বলবৎ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত থকা সীমাহীন ব্যৱধান দূৰ কৰিবলৈ চৰকাৰ, নাগৰিক সমাজ, আৰু স্থানীয় সম্প্ৰদায়ে মিলিত হৈ এক সংহত প্ৰচেষ্টাৰ সূচনা কৰাটো অতিকৈ প্ৰয়োজন। বিশেষভাৱে সক্ষম লোকে মৰ্যাদাপূৰ্ণ জীৱন পোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সকলোৰে কৰণীয় আছে। ইয়াৰ বাবে ভাৰতীয় জ্ঞান ব্যৱস্থাক আকোৱালি লৈ বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিসকলৰ প্ৰতি সকলোৱে সংবেদনশীল ভূমিকা পালন কৰিব লাগিব।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) Government of Assam (2017). Assam state policy for persons with disabilities. https://socialwelfare.assam.gov.in

২) Government of India (2011). Census of India 2011. https: //censusindia.gov.

৩) Ministry of Human Resource Development (2009). Inclusive Education for Disabled at Secondary Stage (IEDSS). Government of India.

৪) Ministry of Social Justice and Empowerment (2006). National policy for persons with disabilities. Government of India.

৫) Ministry of Social Justice and Empowerment (2016). The Rights of Persons with Disabilities Act. Government of India.

৬) Ministry of Social Justice and Empowerment (2020). Accessible India Campaign. Government of India.

৭) Nanda, M. (2011). Disability and Indian philosophy : A historical overview. Indian Journal of Disability Studies, 4(1), 45–56.

৮) Roy, B. (2015). Historical perspectives on disability in India. Journal of Indian History, 67(2), 101-120.

৯) Sharma, P. V. (1998). Charaka Samhita. Chaukhamba Orientalia.

১০) Valiathan, M. S. (2003). The legacy of Caraka. Orient Blackswan.

****